По конфіскаті. — Наклад другий!

Ч. 115. Львів, пятниця 14. липня 1922. Почтову належність оплачено гуртом. Рік I.

ГРОМАДСЬКИЙ ВІСТНИК

Виходить о годині 7. рано.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 1200 М ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 10 фр. фр., Італії 10 лірів, Швайцарії 5 фр. шв., Німеччині 100 марок, Чехословаччині 30 корон ч., Болгарії 60 левів, Румунії 50 лей, Австрії 3000 корон. Зміна адреси 80 марок польських.

ОГОЛОШЕННЯ: Рядок дрібного друку або його місце в рубриці „Оголошення" 75 М., в „Надісланім", в „Оповістках" і некрольоги 150 М. Між новинками і в редакційній части 200 М., на першій стороні 300 М. За дрібні оголошення 20 М від слова; товстим друком подвійно. В неділі і свята 50% дорозче.

Один прим. 50 Мкп.

РЕДАКЦІЯ, АДМІНІСТРАЦІЯ й ЕКСПЕДИЦІЯ: ЛЬВІВ, РИНОК ч. 10

До реальної роботи!

В той час, коли культурний світ почав звертати пильну увагу на наші підземні скарби і в першу чергу на українську нафту, то гаразд було би хоч коротко звернути увагу і на наші надземні скарби.

Є вже давно відомим, що той край, який зараз вимирає з голоду, був на протязі цілих століть, ще з XVI. і XVII. вв. і до останніх часів шпихліром Европи. Але крім зернових продуктів на Україні ще були дуже розвинені і инші головні галузі сільсько-господарського промислу, як цукроварство, тютюноводство, скотарство і инші.

На Україні після хліборобства найголовнійшою галузею промисловости, крім гірничої, рахувалась цукрова промисловість. „Цукор", як зауважив один з українських вчених, „є золота валюта — золоте дно для України", з якого вона може завше черпати свої богацтва. Се тим більше, що він належить до споживних річей першої потреби всього загалу нашого часу. Потреба в цукрі є такаж, як і в хлібі, воді, солі, нафті і инших предметах першої необхідности. Коли до цього часу цукор споживався в більшости містом, то тепер він пішов на село, і селянин, також як і мешканець міста відчуває його потребу.

Батьківщиною цукрової промисловости є Німеччина. Там цукор вперше зявився і там найвище стоїть його культура в порівнанню з чиншими країнами.

Але Україна, не дивлячись на короткий час розведення культури цукрового буряка встигла, як буде видно з наступного, заняти по площі засіву його перше місце, та постачати своїм цукром, а також буряковим насінням ринки всього світу: як Англію, Італію, б. Австро-Угорщину, Болгарію, Німеччину, Данію, Норвегію, Румунію, Швайцарію, Фінляндію і Московщину в Европі; Китай, Туреччину, Японію, Афганістан, Корею і Персію в Азії; Аргентину в Америці; Єгипет в Африці і инші.

Для культури цукрового буряка має велике значіння підсоння і найкраще він родить в перехідній місцевости від морського до континентального підсоння, яким є підсоння нашого краю. Також для буряка потрібно чорної і жирної землі, які прикмети також має українська чорноземля. Чорнозем на Україні в деяких місцях доходить до двох метрів глибини і земля має в собі багато жиру; вона містить від 4 до 10 проц. органічних річей — перегною, що дає ґрунтови темний, чорний колір, та має високу спосібність втягувати ріжну вогкість і затримувати її в собі. Все це головним чином і сприяло так швидкому поширенню у нас культури цукрового буряка, цеї може найбільше вибагливої з висококультурних рослин наших часів.

Із сортів цукрового буряка у нас найбільше поширені: імперіяль, електораль, кведлінбурський буряк і инші.

Фаховці цукрової справи рахують, що суха і тепла осінь сприяє збільшенню цукру в бурякові, та що цукровий буряк не любить, аби його сіяти на одному місці. Там, де поширена культура буряка, вживається плодозмінна система і найкраще коли сіяти буряк через кілька років, після озимини, коли під останню добре угноюють грунт.

Урожай цукрового буряка рахують дуже добрим, коли десятина родить 2.750 пудів, пересічним — 1.200, а поганим — 750 пудів. На Україні ізза розмірно не високо розвиненої ще культури цукрового буряка, урожаї рідко доходили до пересічного і в більшости бували низче його.

Коли розглянути продукції цукру на В. Україні, в часі 1914—15 р. то вона буде представлятись по окремих землях так:

Назва землі:	Кількість цукроварень	Площа засіву буряка в тис. десятин	Продукція цукру в тис. пуд.
Київщина	75	204,7	35.516,3
Поділля	52	160,6	23.169.4
Харківщина	29	78,8	15 833,2
Курщина (укр. пов.)	23	92,1	16.736,7
Волинь	17	37,1	6.683,1
Полтавщина . . .	13	32,4	6.732,8
Чернигівщина . . .	12	32,6	6.005,7
Вороніжчина (у. п.)	7	18,0	2 451,7
Холмщина	6	8,2	987,2
Херсонщина . . .	2	15,5	2.220 7
Бесарабщина (у. п.)	1	1,5	48,3
Разом	237	681,5	116.385,1

Як видно з наведеної таблиці, з тих земель В. України, де істнує цукрова промисловість та розводиться культура буряка, дві землі Правобережчини: Київська і Поділля стоять по цьому промислу на першому місці. Ці дві землі на загальне число 237 мають 127 цукроварень, себ то складають 54 проц. зі всього числа цукроварень. В тій же пропорції вони знаходяться до площі засіву буряка, збору його, та продукції цукру. Крім більших природніх умов на Київщині та Поділлю, також пояснюється поширення культури цукрового буряка ще й порівнюючи більшою інтензивністю рільничої господарки.

Серед держав Европи Україна мала найбільшу площу під цукровим буряком в 1914 р.

Україна 681,5 тис. дес., Німеччина 430.2 тис. дес., б. Австро Угор. 338,7 тис. дес., Франція 209,6 тис. дес., Польща (кр.) 25,5 тис. дес., Московщина 23,9 тис. дес. і т. д.

Площа під буряком на Україні, як видно, більша за площу таких старих країн по культурі буряка як Німеччина і Франція вкупі взятих. Але цій продукції не відповідає продукція буряка і цукру: вона стоїть далеко низче чим в державах зах. Европи, по причині взагалі низчої у нас культури сільського господарства. Що це торкається якости самого нашого буряка — проценту цукру в ньому, то в цьому відношенню він займає крім Німеччини перше місце. Так наш буряк дає пересічно 13,8 прц. цукру, тоді як данський і голяндський 13,1 прц., французький 11,9 прц., італійський 10,4 прц. і т. д. На процент цукру в бурякові головним чином впливає підсоння, а потім вже инші чинники, як грунт тощо.

Що до вивозу в часи довоєнні українського цукру, то він досягав дуже великих розмірів. Так зі всеї продукції населенням України заледви споживалось від 22 до 25 прц., а решта вся служила для вивозу і цей вивіз пересічно на рік доходив до 90 міл. пудів. Вартість цьої надвижки в наші часи складала би кольосальні числа, але дика господарка окупантів України цілком вбила цю головну і так поширену у нас галузь промисловости.

Всі дані для розвою цукрової промисловости є також і у Східній Галичині, а власне на Галицькому Поділлю. Галицьке Поділля майже нічим не ріжниться від придніпрянського: має теж підсоння і грунт. Також спроби розведення тут культури цукрового буряка в довоєнні часи показали, що ця галузь тут може дуже успішно розвиватись. Крім того, Гал. Поділля має ще деяку перевагу перед Придніпрянським, а власне — краще розвинену комунікацію: залізниці та бруковані шляхи. Відсутність добрих шляхів дуже погано відбивалась там на поширенню цеї промисловости, бо найбільша робота біля буряка є в осени.

Піднімати в Сх. Галичині цукрову промисловість на зразок В. України, в формі великих капіталістичних підприємств, де кожна фабрика уявляла собою ціле місто, власними засобами в сучасний момент не приходиться говорити, тай для самої промисловости не має це жадної рації.

Цукрова промисловість, як показали нам кооперативні цукроварні Чехів може дуже успішно розвиватись і на менших фабричних підприємствах. Отже і приклад Чехів бажалось би перенести і на наш галицько-український ґрунт і ми певні в тому, що на цьому ґрунті він би пустив глибокі коріння і кооперативне цукроварство могло би тут мати місце.

Ініціятиву в цій справі мусів би взяти на себе батько української кооперації в Галичині „Сільський Господар" враз з „Краєвим Союзом Ревізійним". Коло цих інституцій мусять бути згуртовані всі кола, які цікавились і цікавяться цею справою і повинна бути розпочата реальна робота. Час не жде, коли не візьмемо власної промисловости в свої руки, то візьмуть чужинці і тоді трудно буде її повернути.

Дбаймо як найбільше про поширення власних підприємств. В цьому наша економічна сила!

І. Шимонович.

Українські справи.

Інтерпеляція в італійськім парляменті в справі кольонізації Сх. Галичини.

На засіданню 22. червня ц. р. поставили посли: Прунотто, Скотті, Люссу і тов. до міністра закордонних справ таку інтерляцію:

„Хочемо знати, чи міністер закордонних справ поінформований про самовільний і незаконний розділ землі у Східній Галичині між мужиків, спроваджених із Польщі, через що нарушується тяжко інтереси автохтонного населення; чи уряд інтересувався з тої нагоди питанням шанувати Сан-Жерменський договір, ратифікований уже італійським парляментом; і яку акцію думає розпочати італійське правительство так для охорони інтересів і прав автохтонних мужиків, як і для привернення правного становища на галицькій території".

Новий кандидат на ґубернатора Прикарпатської України.

Чеські аграрії, себто доробкевичі-обшарники, висувають щораз сильнійше особу агронома Хльовпка на місце ґубернатора Прикарпатської України. Як відомо із статей Хльовпка, є він горячим противником українства, а прихильником руссофілів.

Пр. 213|22. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний яко Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст часописи „Громадський Вістник" ч. 111. з дня 7. липня 1922. в артикулах під наголовками 1) „На Волині" в уступі між словами „ріжних мастей і партій" і „одним помахом пера". 2) „З польських справ" в уступі між словами „на днях ареною" і „Прочитано там" містить в собі єство ad 1) злочину з § 65 а) в. к., ad 2) проступку з § 302 з. к. узнав доконану 6. липня 1922 конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 п. к., заказ дальшого розширювання того друкового письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби се рішення помістив безплатно в найблищім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк, з 17. грудня 1862 Д. п. д. № 6 ex 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 400 Мп. — Львів, дня 8. липня 1922. (Підпис нечиткий).

Українська державна ідеольоґія.

III.

Концепція д-ра В. Панейка.

Кінець світової війни — починає свою книжку д-р В. Панейко — застав національно свідомі верстви українського народу по обох боках Збруча при політичній формулі абсолютної самостійности зєдиненої української держави. При формулі цій стала галицька частина українського народу більш менш від початку XX ст.; до формули цеї пристав загал т. зв. свідомого українства Придніпрянщини в періоді берестейського мира, себто з початком 1918 року. Ранійше визнавали формулу цю й ідеал, який вона несла тільки нечисленні одиниці, дрібні гуртки серед придніпрянського українства, підчас коли загал його ще на передодні берестейського мира твердо стояв на російськім державнім становиші, видвигаючи тільки програми більш або менш радикальних реформ Росії в автономічнім дусі.

На яких реальних передпосилках, премісах, основувалась у ту пору концепція самостійної України? — питає автор.

Єдино й виключно тільки на концепціях міжнародньої політики передвоєнного й воєнного часу (ст. 9).

Чим доказували можливість самостійної України, на чім будували свої надії ідеольоґи самостійности? Стихійним, непереможним стремлінням кількох десятків міліонів українського народу до самостійности? — питає далі автор.

Ні! — відповідає (ст. 10).

Про це стремління, про живучість самостійницьких традицій в українській масі, якщо в ряди-годи й згадувалось дещо, то діялось воно — инакше й бути не могло — тільки про око людське, про свято, соромливо, без віри в правдивість цього запевнення.

Не імманентні сили українського народу були дійсним арґументом, а міркування над укладом відносин між европейськими державами, з осібна над укладом відносин між німецько-австрійським союзом з одного боку і Росією з другого. На міркуваннях про можливости розвитку цих відносин основувалась ідеольоґія самостійности, а місце неможливого, хоча льоґічно потрібного арґументу про самостійницьку стихію міліонів української людности займав инший арґумент, ніби-то реальний: витягано статистичні дати природних богацтв України — на доказ, що Україна може й повинна бути самостійна, та, що більше, на принаду чужинцям — аби самостійну Україну поставили на ноги і богацтвами її заплатили собі за свій труд (ст. 10).

У крузі таких ідей поверталась українська самостійницька пропаганда передвоєнного й воєнного часу.

І між австро-німецьким союзом і Росією дійсно прийшло до конфлікту, в результаті якого повстала Українська Держава.

Та погром осередних держав, обік богатьох великих плянів і мрій на областях усіх континентів і всіх океанів закопав у могилу також (сумнівну) гіпотезу німецького „інтересу" у відорванню України від Росії й у будівлі самостійної України. Нині ціла Німеччина вважає війну з Росією непростимою помилкою дипльоматії Вільгельма II., а у віднові великої східно-европейської політичної й військової одиниці бачить нині Німеччина крок до зрівноваження захитаної у Версалі міждержавної рівноваги (стор. 11—12).

Також бувші противники Німеччини — Франція, Анґлія й Америка, по части всі з тих самих причин, по части кожда з инших, стоять за відбудову нової сили на руїнах давньої Росії (ст. 12).

Отже народи був. Росії, в цім числі й український, можуть числити на поміч всіх великих націй білого світа, коли вони заходяться коло реорґанізації колишньої царської імперії на нових, духови часу і зміненим відносинам відповідаючих правно-політичних основах — автономія, федерація, конфедерація, ріжні форми уній і союзів означають цілу скалю ріжнородностей і можливостей реорґанізації Східної Европи. Але не можуть народи ці, за відомими виїмками (Фінляндія, Польща) числити на поміч, а навіть на теоретичну симпатію, для стремлінь до розбиття европейського Сходу! (ст. 13).

Ідеольоґія самостійности України, отже, втративши навіть ту ілюзію реальности, яку їй давала одна з німецьких концепцій европейської політики, не знайшла і не знаходить нічого, чим можна би її заступити. Ні від одної великої держави русофобська, сепаратистична, за всяку ціну українська політика не може одержати помочи ні заохоти (ст. 14).

Та всеж таки є одна, а може ще й друга европейська держава, в „інтересі" яких „лежить" оконечно розбити европейський Схід на багато держав, значить, між ин. також усамостійнити відорвану від Росії Україну. Це — Польща, евентуально: Румунія.

І польська, або польсько-румунська (а то навіть чисто румунська) концепція міжнародньої політики на Сході Европи займає нині в думках ідеольоґів самостійної України місце колишньої німецької та австрійської (ст. 14).

Та чи концепція ця може дати нам самостійну Україну?

Автор бере в руки карту Европи і робить коротку виправу в область політичної і воєнної ґеоґрафії.

Наїзд німецьких армій на північну Францію, а німецько-австрійських на північну Італію, краї незаслонені природними границями, зайвий раз доказав, і то болюче, вагу природних границь тай небезпеку їх відсутности.

Передвоєнна границя між Францією і Німеччиною виносила кругло 300 кільометрів. Аби загородити свобідний вступ до Франції, який відсутність добрих природних перешкод (як море, великі гори, ріки) розкривала німецькому походови на Францію на значній части цих 300 кільометрів, Франція удержувала здовж цеї розмірно недовгої граничної лінії цілу складну систему фортець, розложених кількома рядами, одним за одним, тай удержувала в цілій граничній области й поза нею великі ґарнізони, безмір воєнних засобів і т. д. Подібно робила зі свойого боку Німеччина.

Границя між Україною і Московщиною веде на просторі безмірно довшім, двох тисяч (2000) клм. — без ніяких, але то ніяких природних перегород До цих 2000 клм. слід додати ще 720 клм. границь білорусько-українських, трохи ліпших з погляду природних перешкод, одначе в сумі також не ідеальних. Не могучи поважно числитися з повною незалежністю й силою самостійної Білоруси, треба приняти, що московській армії Біла Русь не схоче або не зможе перешкодити також цею границею входити на Україну, отже треба приняти як лінію північної границі України яких 2700 клм. (ст. 19).

Просто уявити собі не можна розмірів трудностей — каже автор — які мав би побороти український ґенеральний штаб, аби сяк-так забезпечити свою країну перед наїздом. Яка безконечна система фортець, будованих у „чистому полі", які ґарнізони, яка тяжка система мобілізації, який військовий буджет! Задача непосильна для молодої і ще слабко зорґанізованої української держави: ні одна зі старих держав Европи не стоїть перед подібним завданням! (ст. 20).

Щоби за недостачею всякої природної охорони сяк-так обезпечитися перед Московщиною, мусіла би незалежна Україна глядати охорони в союзах з державами, які розпоряджають сухопутними армією. Очевидно в першій мірі з безпосередніми сусідами — з Польщею й Румунією.

Та за союз такий самостійна Україна мусіла би Польщі і Румунії заплатити, і то — солено. Чим? Поза всім иншим, передовсім тими західними й південно-західними українськими землями, на котрі Польща і Румунія простягнула свої руки: Холмщиною, Підляшшам, Поліссям, Волиню, Східною Галичиною, українськими частями Буковини й Бесарабії (ст. 20).

Заснована у ворогуванню проти Московщини самостійна Україна вже самим цим фактом увійшлаб у залежність від Польщі передовсім, а за нею й Румунії.

Хто каже отже: Самостійна Україна, той тим самим подихом каже: Східна Галичина й решта західних українських земель **на віки** Полякам! (ст. 21).

Д-Р ВАСИЛЬ ЩУРАТ.

Куліш — Кулішем.

(Докінчення.)

З Грабовським Куліш пізнався в літі 1843 р. в маєтку його в Александрівці. Йому завдячував пізнаннє київського кружка Поляків, у якому Грабовський був першим світилом. До того кружка належали такі визначні одиниці, як могилівський архиепископ, письменник Ігн. Головінський, повістеписателі гр. Генрик Ржевуський і Йос. Крашевський, бібліофіли й учені гр. Ал. Пшездзецький і Конст. Свідзінський поет гр. Юл. Струтинський (Сас Берліч) і инші. Грабовський в тім кружку грав ролю літературного диктатора. Мав за собою вже такі публікації, як „Krytyka i literatura" в трех частях (Вильно 1837—1838) і „Korespondencya literacka" в двох частях (Вильно 1842—1843); мав загальне признаннє в літературнім світі; до нього горнулося все, що вступало на шлях письменницької карієри і глядало вказівки та піддержки. Грабовський нікого не відтручував. Противно, найвизначнійших членів свого кружка перевисшав товариськими прикметами, які кождого до нього зближали. У віршованій характеристиці пера гр. Ю. Струтинського членам кружка, Свідзінському, Ржевуському, Крашевському не відмавляється знання, розуму, дотепу, хоч не без малих застережень. Але Грабовський виходить, як чоловік товариства, без заміту.

Grabowski rzecz inna!
Talent jego ubarwia prostota dzie- [cinna;
W obcowaniu przyjemny, w rozmowie [swobodny,
I rozumem gorący i sercem niechłodny.
Niema wprawdzie on lekkich rzutów [wyobraźni,
Krotofilnej gry słowa, co tak ucho [drażni
Dowcipnemi przechody z powagi do [fraszek,
Jak to umie Rzewuski, mój zacny [wujaszek...

Але, конець-кінцем, Грабовський зєднував собі кождого. Зєднав і Куліша, молодшого від себе о яких пятнайцять років.

За Кулішем, що був тоді ледви 24-літним молодиком, не було ані високого роду, ані фортуни, ані протекцій. Був лиш талант, на скільки можна було оцінювати його на основі трех народних переказів, надрукованих у Максимовичевім „Кіевлянинѣ" (1840—1841) і одної казки в Гребінчиній „Ластівці" (1841). Була і жадоба знання. Тому й заімпонував йому Грабовський при першій стрічі своїми відомостями. „Розумна, ясна голова" — писав про нього Куліш зараз до свого приятеля Юзефовича 31. липня 1843 р. з Александрівки.

Грабовський позволив Кулішеви користуватися своєю багатою бібліотекою тим радше, що й Куліш не був без відомостий інтересних для польського ученого. В дружних розмовах Грабовський порушував усі теми, які могли Куліша цікавити, з історії й політики, з польсько-українських відносин і з літератури та етноґрафії. Розвивав Кулішеві погляди на наукові й суспільні справи, давав напрям його літературній творчости.

„Він, — писав Куліш про Грабовського Юзефовичеви — між иншим, радить мені занятися творами подібними до „Огненного змия", а з романом покищо виждати до кращого пізнання чоловіка. Мого „Михайла Чарнишенка" перекладає хтось під його рукою на польську мову. Він каже, що я перший збагнув елементи запорожської душі та що згодом я напишу щонебудь рівне Ваверлею, Пурітанам і под. А мої народні леґенди в „Кіевлянинѣ" він уважає єдиними в руській літературі". Лист Грабовського до Куліша з 1861 р. переконує нас, що Куліш правду писав Юзефовичеви. „Мене — писав Грабовський — се головно застановило, що в історичній повісти не дав ти властивої проби своїх сил і таланту. Історичної минувшини тобі не поняти безпристрастно, тому й малюєш її блідо. Поетизуєш її на силу, а акції й драматизму для тих фіґур минулого тобі створити не сила. Але твій обсерваційний ум схоплює так глубоко все те, на що тобі довелося дивитись живими очима, що відтворюєш з найбільшою вірностю і в найпоетичнійшім освітленню. Як що віриш мені, так се твоє призваннє! Феклуша варта найлучших повістей Дікенса, Потомки Запорожців — найживописнійших картин Ірвінґа Вашінґтона. Як дослідник і маляр характерів, ти може і глибший і поважнійший від них обох". Це написано Грабовським після 18 літ знайомости його з Кулішем, написано старцем до дорослого мужчини, значиться, написано щиро.

Наміряючи спопуляризувати імя приятеля серед своєї суспільности, Грабовський не лиш турбовався про переклад „Михайла Чарнишенка", але й Кулішеву „Україну" трібував надрукувати виривками в Варшаві, хоч і безуспішно.

Хто був перекладчиком „Михайла Чарнишенка", невідомо. Я припускаю, що той сам Зенон Фіш, котрий переклав на польське дві вихвалених Грабовським народних леґенд, що їх надр укував був Максимович в „Кіевлянинѣ". Появи-

Площа Сокола-Батька.
Неділя, 16. липня 1922.
50 1—2 Великий Людовий Фестин.

Отже самостійність України в протиросійській концепції є неможлива з незалежних від нашої волі природних і міжнародних причин.

автор ставить иншу концепцію національної самостійности.

Це — самостійність української держави в організаційнім звязку з так само самостійними державами московського народу й инших народів б. царської імперії в Европі і в Азії. Це — самостійність Соборної України в згоді з історичними, міждержавними і геофізичними умовами істнування української землі і людности (ст. 32).

В українській т. зв. самостійницькій літературі закорінилась звичка зводити факт приналежности України до Росії до таких „причин", як „помилка" Б. Хмельницького тай російський імперіялізм. Як би не це, то Україна булаб самою про себе самостійною державою, незалежною від усякого звязку з Московщиною.

Таке міркування могло зродитись і удержуватись єдино тільки серед повного ігнорування природних і історичних законів життя й розвитку держав, тай серед рівно основного недобачування залежности істнування держав від міжнародної політичної системи, в орбіті якої їм приходиться жити й розвивати (ст. 33).

Між Україною й Московщиною немає границі, яку можнаб надійно охоронити військовими засобами, натомість є цілий ряд природою подиктованих, значить від волі людської незалежних, спільних інтересів між обома цими областями — назвати тільки неоцінений, безмірними можливостями в будучности вагітний спільний інтерес у вдержанню й захищенню азійської імперії. Це факти природи, незмінимі, й ігнорувати їх невільно нікому (ст. 33—34).

Між Україною й Московщиною є довге спільне істоичне минуле. Не тільки те минуле, яке розпочалось в Переяславі, мовляв, „помилкою" Богдана Хмельницького, і яке висловилось у такій могучій експанзивній і кольонізаційній праці, спільними силами переведеній, на просторі двох континентів, якій єдино тільки експанзивну й кольонізаційну творчість англьо-саксонської раси можна поставити в пару. Але й ранійше минуле вяже нашу землю і наш нарід з московським: спільна обом цим народам держава Володимира Великого.

Період, який лежить між старою Київською і новою Богданівською державою, період більш або менш окремішного життя України й Московщини, це період найсумнійшого занепаду обох руських націй: це монгольське верховодство над Московщиною, це татарське, литовське й польське панування над Україною. Період цей a contrario наводить перед очі неприродність, шкідність і безнадійність повного розмежування між північною й південно-західною полосою східно-европейського пня. І доказує цей період, що розєднання таке було на протязі століть єдино й виключно тільки плодом чужинецького зусилля до володіння над обома племенами, чужинецького — татарського, польського. Експанзія старої Київської держави на московські племена й землі була так само політичним наслідком і висновком природних і історичних конечностей, як нею потім була Переяславська угода, і як нею буде завтра свобідна спілка, тривкий звязок нових самостійних держав — московської й української (ст. 34—35).

Хто признає природні факти й випливаючі з них політичні конечности (а непризнання їх рівняється ударови головою в скелю, ударови, від якого скеля не захитається, а тільки голова закрівавиться), той не може не признати:

1) що стремління до української „самостійности" в змислі ідеольогії русофобської й тим самим польонофільської, є помилкою з погляду географії, історії й міжнародньої політики, і що воно, як таке, є явищем явно негативним, просто шкідливим для українського народу;

2) що єдиною позитивною концепцією української політики може бути тільки концепція здійснення самостійности української держави в спілці з самостійною державою московською, спілці так побудованій на новітніх засадах національної суверенности, щоб вона могла стати ядром, довкруги якого моглиб угрупуватись всі инші, менші народи і держави східної Европи й північної Азії — на просторі між Карпатами й східними границями етнографічної Польщі аж до Тихого Океану (ст. 35—36).

Здійснення української державної самосійности в рамках великої світової політичної організації —

1) принесе зєдинення всіх українських земель;

2) дасть Зєдиненій Україні співучасть у безмірних моральних, економічних і політичних користях велико-державного, світового становища;

3) збереже українські кольонії в Азії в звязку з рідною країною — і кольонізаційні области для перелюдненої України;

4) завершить процес національного освідомлення українського загалу — шляхом оконечної ліквідації т. зв. москвофільства, против-національної течії відомих частей української маси й української інтелігенції по обох боках Збруча (ст. 39—40).

(Продовження буде.)

Рекляму до календарів і ґазет українських і чужих, — краєвих і заграничних полагоджує найкориснійше
М. Матвійчук,
XII у Львові, вул. В. Поля 1. 1-3

Краєвий Зїзд українського учительства.

II.

Одноголосно ухвалені резолюції

I. В правно-службових справах.

По трьох літах істнування сумної памяти обіжника галицької Шкільної Краєвої Ради з дня 31. мая 1919 р. ч. 143|пр. всі постанови його, руйнуючі матеріяльно і морально українське народне учительство, істнують без зміни далі, чим Шкільна Краєва Рада, звана тепер Кураторія львівського шкільного округа дає дальше доказ, що не думає зовсім зміняти свойого непримиримого становища супроти українського учительства. Домагання організації українського учительства, порушені у великій скількости представлень, пересланих Президії Шкільної Краєвої Ради, тепер Кураторії і Президії міністрів у Варшаві, які зміряли до видання ними заряджень, що усунули би надужиття, випливаючі з факту істнування названого розпорядку, не принесли позитивних наслідків. Мимо численних інтервенцій представників українського учительства у поодиноких референтів Кураторії, мимо кількадесяти письменних представлень Головної Управи організації українського учительства, висланих Президії міністрів у Варшаві.

а) остається ще багато українських учителів-(льок), навіть регабілітованих без служби і платні;

б) не виплачено нікому залеглої платні;

в) виплачується платню принятому до служби учительству не від дня зголошення, але від дня одержання посади, надання якої проволікається в безконечність;

г) не покликано б. управителів міських більшеклясових шкіл на рівнорядні посади, лише надано їм службу помічних учителів в сільських школах, в многих випадках в Західній Галичині,

д) українське учительство і шкільництво віддано під догляд найбільше ворожих елементів, це є польських народових організацій і входячих в їх склад польських шкільних пов. інспекторів;

е) шиканується регабілітоване учительство масовими дисциплінарними доходженнями і безосновним переношенням на посади у віддалені повіти;

з) учителів (-льок) української народности, котрі, маючи виділові іспити, працювали при міських більшеклясових школах, попереношено до сільських шкіл на посади помічних сил переважно в польських місцевостях;

ж) не приймається до учительської служби потрібної і відповід-

---

лись переклади Фіша 1845 р. в „Pamiętnik-ах Umysłow их", видаваних Яном із Слівіна (Ад. Кіркором) у Вильні п. н. „Powieści Małorossyjske Pana Kuleszy" (sic!). Не знав про них Кулішів бібліограф Балика, але й сам Куліш певно не знав, бо инакше в другім томі „Записокъ о южной Руси" (1857), друкуючи „Разсказъ современника-Поляка о походах противъ гайдамакъ", не написав би, що се часть єще ненадрукованої хроніки пана старости Закшевського, одержаної від Грабовського. Та хроніка була надрукована вже в першім томі „Pamiętnik ів Umysłow их" (1845), а початок з неї ще ранше в Кіркоровім альманаху „Radegast" (Вильно 1843). Подав її Кіркорови, як се він сам зазначує, Грабовський. Надрукованої Куліш, видко, до 1857 р. не бачив. Уривок з неї надрукував по українськи пізнійше п. н. „Січові гості Чуприна і Чортоус" (Спб. 1862).

Чи мали на Куліша який літературний вплив і инші члени кружка Грабовського, доси не прослідженo. Можливе, що мав його Крашевський. Зовсім певно Ржевуський. В третій части „Rusałk-и" (Вильно 1840) вже був надрукований його „Ustęp z pamiętników starego szlachcica litewskiego", де сцени запорожської гульні, запорожського суду й вибору отамана змальовано майже таксамо, як їх пізнійше змалював Куліш в своїй „Чорній Раді". Не завадить згадати, що у звязку з кружком Грабовського оставали і Ромуальд Подбереський, що оголошував оригінальні українські грамоти (1842) і Еразм Ізопольський, що друкував „Badania podań ludu" (1843) і формою українських дум написав довгу поему подібну до Кулішевої „України". Про Свідзінського і Пшедзецького вже й не говорю. Вони були загально знані любителі української старовини. Всі члени кружка Грабовського з науковими й літературними заняттями Куліша мали щось спільного. Мусіли мати й деякий вплив на нього. Найбільший одначе мав Грабовський, бо не лиш літературний, але й науковий і політичний.

Будучи душею київського кружка, Грабовський був у ньому рупором політичної угодовости в відношенню до царської Росії. Поділяв гадки Сташіца, кн. Огінського, Вельопольського і ин., що ратунок Польщі тільки у тісній злуці з Росією. Бо Польща тільки в тісній злуці з Росією могла числити на опанованнє всіх територій, що колись до неї належали.

Коли Грабовський в літі 1843 р. вперве познайомився з Кулішем, він мав за собою вже той епізод свого життя, який у відношенню його до польської суспільности мав такі самі фатальні наслідки, як для Куліша його русофільські енунціяції з 1870 их рр. і польонофільські з 1880-их рр. В лютім 1843 р. вислав він на руки ґр. Струтинського, адютанта ґенерал ґубернатора Бібікова політичну оферту, в якій зголошувався на службу пропаґатора політичної угоди Польщі з Росією, жадаючи дозволу на видаваннє дневника.

Політична оферта Грабовського, граючи на струнах славянофільства, обіцювала Росії привести польську суспільність до зрозуміння того, що інтерес її є ідентичний з інтересом власти; переконувала, що як молоде поколіннє належить приспособити до такого зрозуміння шкільним вихованнєм, так старше можна приспособити лиш пресою й літературою; жадала для полегшення праці концесій зі сторони уряду на користь культурного розвитку польського народа. Та найважнійше в тій оферті було признаннє, що упадок Польщі завершив історію її незалежности. „Самостійність польської історії — писав Грабовський — завершена; тепер може вона бути лиш членом Росії або Славянщини". Патріотизм Поляків полягав би на тім, щоб статись пожиточним діячем в користь Росії. Лиш під патронатом Росії може наступити зєдиненнє Славян, і то не в формі федерації, але в формі узнання монархічної власти російського царя.

Письмо Грабовського, добуте з канцелярії Бібікова, скомпромітувало його в кругах революційно настроєних Поляків. Сьогодня, коли воно вже оголошене Михайлом Роллє в цілости, не трудно переконатись, що лист Куліша до Юзефовича з 10. вересня 1844 р. в основних своїх гадках є майже вповні згідний з офертою Грабовського. Тож така сама оферта з признаннєм, що політичне життє України вже закінчене; що ратувати належить лиш її культурні цінности; що їй суджено зіллятися з Росією; що для приспішення того процесу потрібний журнал. Хто Кулішів лист до Юзефовича в цілости прочитає, побачить, що Куліш із 1840-их рр. був тим самим Кулішем, якого знаємо 1870-их рр.; побачить теж, що тут приписувано доси за багато впливу М. Максимовичеви. Куліш не тільки в політичних справах уляг більше впливови Грабовського ніж Максимовича, але і в наукових впливови Максимовича не улягав, дарма що добачують той вплив у нього Пипін, Петров, Дашкевич, Кониський. Куліш же про Максимовича писав до приятеля: „Михайло Александрович написав про Коліївщину самі дурниці, які я порадив би йому передати забуттю. Я що-йно тепер се побачив". Побачив за вказівкою Грабовського, котрий на Коліївщину дивився зі становища Кантівської соціольогії як на рух соціяльний, а не національ-

ної скількости кандидатів(-ток) учительського звання української національности;

з) не виплачується вдовам і сиротам по українських учителях підмог і емеритур.

З огляду на повищий стан справи взиває Зїзд українську суспільність занятися долею українського учительства, без якого будова рідного українського шкільництва станеться неможливою.

II. В справі учительської шкільної та громадської праці.

Зїзд українського народнього учительства взиває все українське учительство:

а) виконувати ревно і совісно всі учительські обовязки;

б) відновляти і по можности вести місцеві освітно економічні товариства;

в) спрямувати молодїж до ріжних шкіл;

г) брати як найбільшу участь в основуванню і удержанню приватних шкіл і курсів;

ґ) поборювати всіми способами неграмотність нашого народу;

д) затіснювати і зміцняти звязки українського учительства з народними масами через як найпильнійшу і як найінтензивнійшу працю серед наших мас на всіх областях життя.

III. В станово організаційних справах.

Зїзд українського народнього учительства взиває все українське учительство:

а) виконувати точно всі членські обовязки супроти своєї станової організації, а то під загрозою всякої відмови помочі і витягнення відповідних мір консеквенції тепер і в будуччині;

б) поширяти діяльність Окр. Відділів в усіх напрямах для можливо найбільшого придбання членам організації як духової так моральної і матеріяльної користи;

в) в імя станової солідарности, памятаючи про змінливість і кпини судьби-долі, заопікуватися позбавленими служби і платні товаришами(ками) і родинами по померших і неприсутних в краю товаришів і складати на допомоговий фонд, визначений Головною Управою Товариства % від місячної платні;

г) піддержати всіми силами морально і матеріяльно свій одинокий орґан, одиноку трибуну українського учительства „Учительське Слово“;

ґ) виконувати негайно, точно і солідно всі поклики, відозви, прикази і взагалі зарядження Головної Управи Товариства, поміщувані в учительському орґані, як також пересланї в якій небудь формі Окр. Відділам і поодиноким членам.

IV. В справах українського народнього шкільництва в Галичині.

Зїзд відпоручників українського учительства стверджує повний занепад українського шкільництва. Українське населення позбавлене всякого впливу на своє шкільництво як в шкільній Краєвій Раді, званій тепер Кураторією, так і в повітових і громадських Радах. В многих українських школах в майже чисто українських місцевостях впроваджується польську викладну мову. Занедбується цілковито українські школи редукцією українських учительських сил, як також браком вивінування. Приділюється масово до українських шкіл учительські сили польської національности, часто без потрібної кваліфікації, як по селах, так і по містах. На основі нових научних програм, виданих варшавським Міністерством Освіти, вводиться в українських школах насильно научування історії і ґеоґрафії Польщі в польській мові і під загрозою дисциплінарних доходжень забороняється учити в цих школах історії і ґеоґрафії України. Впроваджується насильно в українських школах науку польських національних, часто протиукраїнських пісень, чим нищиться душу української дітвори.

V. В справі українського шкільництва Волині, Холмщини і Полісся.

Зїзд українського народнього учительства протестує:

проти політики польського уряду (та й цілої суспільности) на Холмщині і Поліссю, де по цей час — не вважаючи на оголошення конституції з 17 березня 1921 р. — нема ні одної народньої української школи, навіть приватної;

проти поведінки тогож польського уряду на Волині і Підляшу, де шкільництво доведене до повного занепаду, де істнуючі ще з часів австро-німецької окупації українські народні школи — знесені польською владою, де спроби відновлення шкільництва натрафляють на великі перешкоди;

проти нічим невиправданого закривання приватних шкіл на Волині, та накидування українським приватним школам вчителів Поляків;

проти недопущення польським урядом до заснування на тих землях культурно-освітних організацій.

Резолюції політичні — того самого змісту, що й в минулому році. (Продовження буде.)

Чеська преса.

(Огляд за час від 20. червня до 2. липня 1922.)

„Трібуна“ з 20. червня приносить вступну статтю під наголовком „Польська недуга“, в якій обговорює внутрішну крізу Польщі наслідком уступлення кабінету Поніковського. „Трібуна“ характеризує сю крізу як початок борби польської демократії з реакцією і висказує думку, що одиноким виходом із крізи серед теперішного положеня в Польщі було би розписання нових виборів. Але і се викликує поважні сумніви, бо положення Польщі — так внутрішне як і міжнародне — не конче потішаюче. У всякім разі нове правительство повинно іти дальше по лінії мира і приєднування собі приятелів коли хоче зберегти державу“.

„Чех“ з 20. червня подає довшу статейку про фінансове положення Польщі, а се на основі державного буджету предложеного соймови. Фінансове положення Польщі мусить бути лихе, коли почислиться мілярди, які викидає держава на удержання півміліонового війська.

„Час“ з 20. червня містить вступну статтю про кабінетову крізу в Польщі, в якій орієнтується на правицю, а проти Пілсудского.

„Венков“ з 21. червня містить кореспонденцію з Москви з кінця мая с. р., в якій представляє в дуже чорних красках положення Росії а також і на Україні.

„Народні політика“ з 24 червня і „Час“ з 24. червня приносять телеґраму з Варшави, в якій доноситься, що міністер Скірмунт переправляє з послами Естонії та Латвії над домаганням Чічеріна перевести на Сході частинну демобілізацію.

„Народні політика“ з 27. червня подає звіт куратора краківського шкільного округа Овіньского, в якім кажеться, що Жиди в Польщі мають дві школи з правом публичности, в тім одну середну. Змаганням польського уряду не є польонізація, тільки уряд стоїть на тім, що у всіх школах на території Польщі мається учити польської мови як предмету. „Народні політика“ відома з того, що стоїть на услугах польського посольства в Празі і звідти одержує тенденційні інформації.

„Час“ з 27. червня містить довгу статтю під заголовком „Борба о владу в Польщі“. Стаття підписана буквою „З“ — очевидно з польських кол — представляє теперішну внутрішну борбу в Польщі як відновлену боротьбу поміж ґрупою Пілсудского і Падеревского. Стаття стає проти акції Пілсудского, а інтересна тим, що відслонює тайне жерело внутрішних інтриґ між польськими політиками. Після реляції автора падуть між иншими Скірмунт і Міхальский тому, що і Скірмунт і Міхальский належали до круга приятелів Падеревского, з окрема Скірмунт був помічником Падеревского та Дмовского в Парижи.

Статя походить видимо з кругів польського посольства в Парижи.

„Народні Лісти“ з 29. червня приносять телеґраму „Словенського бюра“ зі Львова, в якій доноситься про приготовання совітської червоної армії на границях Польщі. Після того донесення перша дивізія червоної кавалерії розложена вже всего навсего на 50 кільометрів від Збруча та має між собою полки, в яких служить 40 до 60 прц. галицьких Українців. Вербунком занимався так званий „галицький комітет“. Дивізія ч. 24, яка находиться рівнож недалеко польської границі, складається в части з галицьких Українців, а в двох її полках служать польські вояки, які попали в совітський полон в році 1920. В донесенню кажеться при тім, немов сі воєнні приготовання є випливом умови заключеної між совітами і д-ром Евгеном Петрушевичем.

Чи ви замовили вже рекляму в українських календарях на 1923 рік? Зверніться зараз за інформаціями з цій справі до **Миколи Матвійчука**, у Львові В. Поля 1., який одинокий є управнений Видавництвами принимати оголошення і гроші від фірм і спілок.

XII 1—1

З польських справ.

Криза без кінця.

Заповіджене на день 11. ц. м. засідання польського сойму не відбулося. Натомісць відбулося засідання конвенту сеніорів, на якому порушувано справу виборчої ординації, над якою докінчиться дискусія в соймі на четверговому засіданню. Голосування над виборчою ординацією назначено на пятницю, дня 14. ц. м.

Корфанти...

Варшавський „Курієр“ доносить, що провідник християнських демократів о. Качиньскі заявив представникови того часопису, що непорозуміння поміж центром і правицею зліквідовано цілковито та що тепер панує однородність поглядів. Право-центрові партії доложать зусиль, щоби вкінці дійти до компромісу з лівицею. Одначе до тепер ліві партії відмовляють відбуття якої-небудь конференції з представниками центра і правиці. Ходять чутки, що кандидатом правиці на премієра є Корфанти.

Пілсудскі загрожений.

„Temps“, пишучи про димісію кабінету Слівіньского додає:

Димісія Слівіньского є вислідом становища занятого правими і центровими партіями. Ці партії почали інтриґу проти Слівіньского від хвилі назначення його на становище премієра. Вони рахують на [illegible] дякуючи слабій більшости, яку завдячують кооперації КПК. могтимуть віддати владу в руки правого, парляментарного кабінету, на якого чолі станув би Скульскі або Корфанти. На скількиб ця політика завела, прийде до крізи на становищи начальника польської держави.

Директор департаменту польського міністерства внутрішних справ Урбанович, який переїхався по Східній Галичині, оповідав варшавським журналістам, що... настрої українського (русіньского) населення є на загал прихильні до польської держави. Одинокою гризотою „русіньскіх хлопув“ є тільки те, що... їх не беруть до польського війська...

Уклад сил в польському соймі.

В звязку з хронічною крізою, яка запанувала в Польщі, не вадилоб приглянутися укладови сил в польському соймі. Зі статистичних обчислень довідуємося, що ані т. зв. „лівиця“ ані „правиця“ не має більшости. Лівиці бракує до більшости кілька голосів — правиці около 100. Таким чином утворення чисто лівого чи правого кабінету є математичною неможливістю. Децидуючим чинником є слабий і не зіграний зі собою центр, на який складається — Клюб Конституційної Праці, Міщанський Клюб і [illegible] пів ендецький Клюб Скуль-

---

ний. Так дивився потім Куліш на всі рухи козаччини й гайдамаччини. Не даром же і вчитувався в 1870-их рр. пильно в фільософію Канта. Соціольоґічний погляд на українське минуле гармонізував у Куліша не тільки з поглядами Крулiковського, але і зі спіноцизмом, винесеним з англійської поезії і з самої етики Спіноци.

Фільософічна основа творчости Куліша, яка виявилася в нього в 1840-их рр., пізнійше тільки назрівала.

Важнійше з літератури предмету.

Писання П. Куліша: показан *А. Баликою* в альманаху „Дубове листє“, виданім у Києві 1903.

Писання про Куліша: показані *Д. Дорошенком* в його брошурі п. н. „П. О. Куліш, його життя й літературно громадська діяльність“ (Київ 1918); надто кілька статей ріжних авторів у київськім „Книгарі“ 1919, ч. 27.

Матеріяли до історії Кирило Мефодіївського брацтва. Признання Кирило-мефодіївців. Приладив до друку М. Грушевський. (Збірник Памяти Тараса Шевченка. Виданнє Українського Наукового Товариства в Київі. Київ 1915).

С. Томашівський: Маруся Богуславка в українській літературі. Львів 1901; — Куліш і українська національна ідея (Під колесами історії. Нариси і статті. Берлін 1922).

В. Щурат: Ю Словацкий в українськім письменстві і перекладі. Львів 1909; — Die „poetische Ukraine“ von Bodenstedt (Oesterreichsche Monatsschrift für den Orient, 41 Jahrg. Nr. 9–12, Відень 1915); — Шевченко і Поляки. Львів 1917.

Shelley's poetische Werke in einem Bande. Aus dem englischen übertragen von Julius Seybt. Липськ 1844.

Heinr. Gillardon; Shelley's Einwirkung auf Byron. Карльсруге 1897.

Donner: Lord Byron's Weltanschauung. Гельвінгфорс 1897.

Spinoza: Ethik (вид. бібл. Реклама).

J. Słowacki: Król Duch (Dzieła т. IV., вид. Губриновича, Львів 1909).

Ign. Matuszewski: Słowacki i nowa sztuka, I—II. Вид. третє; — Swoi i obcy. Вид. друге.

Н. Л. Бродскій: Поэты кружка Станкевича (Изв. II. отд. И. А. Н. Спб. 1912, т. XVII, кн. 4.)

M. Rolle: Żywot polityczny Michała Grabowskiego (In illo tempore, Броди 1914).

A. Viertel: Busbeeks Erlebnisse in der Türkei in den Jahren 1553—1562. Геттінген 1902.

ского. Одначе ріжниця положення основується в тому, що коли лівиці потреба для повалення кабінету чи утворення власного попертя тільки одного центрового клюбу, то правиця при позисканню цілого центра може повалити несимпатичний собі уряд, але утворити власного не може в ніякому випадку.

Погрози.

„Жечпосполіта“ реєструє в одній зі своїх вступних статий питоменні погрози, які впали з уст таких послів:

Дашиньскі: Бої о демократію відбудуться поза законом...

Стапіньскі: Начальник держави найде спосіб, щоби не податися перед вами...

Оконь: Коли ви повалите кабінет Слівіньского, остане тільки братоубийча боротьба, або диктатура начальника держави.

Вітос: Після вас, теперішне непорозуміння розвяжеться простим голосуванням, а я говорю, що тоді щойно справа зачнеться, а де скінчиться, того панове не знають.

Барліцкі: Маю враження що наближається буря. Зі спочуття для вас, остерігаю вас, позвольте себе задержати над пропастю. Коли уряд Слівіньского не удержиться, инший вираз непорозуміння поміж нами може бути грізний. Той уряд є останною кляпою безпеченства.

Домбскі: В тому соймі наближується льонт до бочки з порохом, а остерігаю вас, що як послідує вибух, то полумя огорне не наші а ваші голови.

„ТЕАТРАЛЬНЕ МИСТЕЦТВО“,

журнал театру і сцени, вислало досі своїм передплатникам слідуючі випуски „Театр. Бібліотеки“:

До ч. 1. Чехова „Медвідь“, жарт на 1 дію.
До ч. 2. Степняка „Ніч під Івана Купала“, сцен. картина.
До ч. 3. Гриневича „Сатиричні Монольоґи для сцени“.
До ч. 4. Біліґіна „Дракони“, шутка на 1 вію.
З ч. 5. (в серпни) вийде: Гоголя „Ніч під Різдво“.
З ч. 6. (в вересни) Самійленка: „У. Гайхан Бея“, фант. пєса на 2 дії.

Передплата до кінця року 1600 Мп.
Адреса: „Театральне Мистецтво“
54 Львів, Куркова 10 1—1

Дописи з краю.

Турка над Стр.

Потреба нового душпастиря.

Інтерес народу і церкви вимагає рішучо, щоби в нашім місті систематизовано гр. кат. сотрудництво. Тутешний парох, о. Михайло Прухницький, 82-літний старець, не має ні сили ні охоти до належитого ведення народних й церковних діл. Раньше був він і повітовим маршалком і душею приватної (хоч утраквістичної) гімназії; сьогодня є він завзятим ворогом будови нової церкви і для потреб хвилі не має найменшого зрозуміння. В місті, що числить 8000 гр. кат. душ, що є осідком староства, суду, скарбової каси і инших урядів, що має величавий костел, не позваляє він ставити церкви, бо є приповідка, що як священик побудує церкву, сам вмирає. Заняв старик будинок „Селянської Бурси“ на приватне мешкання і голосить, що це церковний будинок. Сліпий він на це, що в народній школі в Середній Турці, де цего року було 152 українських, 42 жидівських, а всього 3 (троє) польських дітий, викладовою мовою є мова польська! Не дбає він ні про церкву, ні не бере ніякої участи в громадянськім життю, хотяй кромі згаданих справ безліч инших треба чим скорше полагодити. Лише молодий, енергічний, рухливий священик міг би знайти спосіб вивести ці всі справи на властивий шлях. Тому крайна пора установити в Турці гр. кат. сотрудництво і сейчас його відповідно обсадити. *Парохіянин.*

Збараж.

Забагнена справа.

Місто Збараж не має доси власної хати, де українські товариства знайшли би приміщення. А преці Збараж находиться з того огляду в дуже щасливім положенню, бо ще перед літами бл. п. Іван Телевяк дарував для товариства „Український Дім“ площу в середині міста враз з хатою і 18 моргами ґрунту. Як на нинішні часи, майно це досить велике. Ще перед війною постановлено на цій площі вибудувати більший дім для наших національних інституцій. В тій цели закуплено і звезено перед війною около 70 стосів каміння, понад 6 вагонів вапна і т. п., та хотяй матеріял цей добре зберігся, перед кількома місяцями на жадання деяких виділових продано його і то навіть до села Лубянок, для рідні деяких виділових. Тепер знову підноситься клич будови своєї хати. Повинно це наступити як найскорше, бо прямо сором, щоби місто Збараж до цеї пори не мало свого дому. Але до такої акції треба совісних і ідейних людий, котрі знову не змарнували би майно, як це доси водилось. Покищо місцеві патріоти зуживають всю енергію на спори та інтриґи, що мають на меті викинути із старої хати, яка стоїть на площі, філію У. П. Т. і одну приватну людину, щоби віддати хату для „Захоронки“. Невже нема кому взятись енергічно до діла і поставити забагнену справу будови нового дому на реальний шлях? — *Г.*

Новина! Новина!

- - - ГНІВ - - -

ОЛЕСЯ БАБІЯ,

збірка новель і оповідань, вийшла накладом В-ва „Русалка“.

Ціна книжки (10 арк. друку, форм. 8° 800 Мп. Адреса для замовлень:

54а) Гр. Ганулак, Львів, Куркова 10. 1-1

РІЖНІ ВІСТИ.

Ревізія в арсеналі нім. маринарки.

Оноді перевела центральна міжсоюзна комісія ревізію в арсеналі маринарки в Кельн. Найдено в скринях 136 легких і 38 важких кулеметів та 48 кулеметів найновійшої системи. Дирекція арсеналу заявила, що не знає, якою дорогою дісталось це оружя до арсеналу. Є можливість, що це заведення, де працює 1.000 осіб, буде закрите. В звязку з цим домагаються робітники заведення, щоби переведено в цій справі енергійне доходження і щоби відповідальних управителів завішено в урядуванню.

Герард про ситуацію в Німеччині

Бувший американський амбасадор в Берліні Герард, повернувши з Европи до Америки, заявив, що ситуація в Німеччині не є так лиха, як стараються її представити німецькі круги і колиб Америка находилася на місци Франції, не згодилабся на розброєння.

Японці на Далекім Сході.

По словам „Ізвєстій“ американський посол в Токіо передав американському урядови офіціяльну заяву японського уряду про евакуацію Приморя до кінця жовтня. Большевицька агенція „Дальта“ в звязку з цим замічує, що у Вашінґтоні звернено увагу на це, що Японці не згадують нічого про евакуацію Сахаліна і Николаєвська і що американський уряд мав висказати надію на евакуацію і цих областей.

Югославянська державна рада.

По донесенням з Білгороду нова югославянська державна рада буде складатися з 24 членів, з яких 8 назначить король, а 16 вибере парлямент. З парляментарних партій дем крати і радикали вишлють по 8 членів, музулмане і дрібні власники по 1.

Вандерліп в Румунії.

З Букарешту доносять, що незабаром прибуде до Румунії відомий американський фінансіст Вандерліп. Його цілю є познайомитись докладно з економічним положенням в Румунії.

Опір совітів.

На засіданню підкомісії власности в Газі дня 11. ц. м. стверджено, що спис підприємств, яких концесії оферують большевики, є не повний і обіймає тільки незначну частину підприємств, раньше сконфіскованих. Після виміни думок стверджено однозгідність поглядів усіх делеґатів на заяву Красіна, яка простує приписуване йому твердження про готовість совітів до звороту 90 прц. сконфіскованої власности.

Боротьби в Ірляндії.

З Льондону доносять, що на південь від Дебліна розпочалася нова боротьба між Ірляндцями і Анґлійцями. Анґлійська армія розбила републиканців і здобула місто Флітінґтон. Армія де Валєри ставила завзятий опір.

Замордування чеського посла.

В Празі замордовано посла Пшеничку, члена соціялістичної партії. Причина вбивства не відома. ПАТ.

Убийники Ратенава втікли.

„Neue freie Presse доносить, що берлінська поліція не має надії арештувати убийників Ратенава, бо слідство вказує на те, що вони вже втікли за кордон.

Арештування і ревізії не дали успіху. До тепер арештовано 750 осіб.

Засідання Союзу Народів.

„Petit Journal“ доносить, що найблище засідання Союзу Народів відбудеться в Льондоні дня 19. липня.

На дневному порядку буде: справа національних меншостей в Польщі, на Мадярщині й на Горішному Шлеську та справа утворення міжнароднього трибуналу.

Шліть жертви на будову памятника на могилі Леся Мартовича до Пов. Тов-а Кредитового „Віра“ в Раві Руській.

ГОСПОДАРСЬКИЙ КАЛЕНДАР

на 1923 рік

вийде небавком з друку. Календар побільшений так що до обєму, як і змісту, великий формат, 9 арк. друку. В Календарі обширний Лікарський порадник, Ветеринарський порадник. Цікаві відомости про сільське господарство, про управу ліну, прядільництво, про годівлю свиней, дробу, про лічничі зілля.

Календар коштуватиме 800 Мп.

Хто хоче з гори (до 1 серпня) заплатити — то платить лиш 500 Мп.

Адреса: „РУСАЛКА“,

ЛЬВІВ, КУРКОВА 10.

54в) 1—1

МАЛИЙ ФЕЙЛЕТОН.

З дороги життя.

Вакацийні настрої.

Мене втомило місто.

Здавило у своїх кигтях, замотало вільну непокірну душу в сіти „ізмів“, вузких правил, рам, покололо серце дрібними турботами — як колючками тернини.

Втікаю на село. Геть місто! Геть боротьба! Хочу спокою! Тишини!

Проживу ціле літо свобідно, безжурно, на лоні природи — як божі птиці, як ростини. Хочу веґетувати, любуватись самим життям, сонцем, не хочу чути про обовязки, про права, прінціпи і такі инші нісенітниці.

Найвище моє право нехай буде хоч тепер — радість — найвища ціль — роскіш і щастя.

На це дає мені свій наказ моя молодість. Вона домагається радости. А хибаж це не радість і щастя чути замісць гуркоту трамваїв — шум ріки, замісць крику базарних перекупок і свисту львівських андрусів — спів соловія, а що найважнійше замісць партійних лайок, сплетень і каварняних небилиць — шум зеленої діброви?

Поїзд. Остання стація. Убоге село. Море зелені.

Розспівана душа, розсміяне серце. Я щасливий, вдоволений. Люблю навіть тих людей, що мене вчора ненавиділи і я проклинав їх. Але за хвилину скінчились ілюзії, я вдарив чолом об дійсність. Мене витає знайома добродійка, господиня, в якої я завжди вакаціоную.

Вона чомусь смутна, наче нерада мойому приїздові.

— Чому ви невеселі, бабусю?

— Я зажурилась, паничу, бо не буду мати чим прокормити вас так, як колись.

— Не турбуйтесь, я не вибагливий. Горщик солодкого молока денно, дещо масла, сира, з десять яєць на добу, а головно кілька літрів квасного молока. Ви знаєте, що я великий аматор цього напитку і що минулого року я писав: „Оду до квасного молока“.

...О молоко квасне...
Яке ти смачне...
Гей покрий же румянцями
Моє личенько сумне...

почав я імпровізувати вірш, щоб розвеселити старушку.

— В тім то й діло, що в цілому селі майже не має молока. Дехто продав корову, щоби заплатити данину, дехто позбувся ялівки, щоби винаймити пасовиско для коней. Дідич бере за винайм пасовиска 30.000 марок від штуки, а окрім того мусимо десять днів робити на панських ланах. Чиста панщина.

А щоби добути одну фіру дров із панського ліса, треба немало наноситися дарунків для пана „окомана“. Пан „окоман“ за пасовиска і ліси поїдає всі наші кури, масло, і сир.

Господиня почастувала мене хлібом, часником і за хвилину я вже біг до ліса, щоб радіти весною.

За селом я глянув на силі і очам своїм не вірив: На місци давних роскішних гаїв розкинулись якісь недокінчені будівлі, хати, стодоли.

Що це за будинки? — спитав я прохожого селянина.

Він похитав сумно головою.

. . . . . .

. . Приїхало кількасот кольоністів, розпарцелювали землю, ставлять будинки, а наш хлоп допомагає їм, служить їм за 150 марок денно. Ходили наші хлопи до пана, просили продати землю, а пан прогнав їх, кажучи, що земля тільки для тих, що боронили ойчизну.

Я пішов дальше. Шуміли шовкові трави, гнулась, стелилася під вітром яра пшениця, колихались як море жита.

Я не чув радісних пісень жайворонка, не втішався красою піль.

Я тільки чув, як на ланах співали кольоністи; я тільки слухав

ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ ВІСТНИК.

На поміч Голодній Україні.

На зазив Краєвого Комітету Допомоги Голодній Україні у Львові відбулися у нас в пятницю, дня 2. червня ц. р. в комнатах „Міщанського Братства“ збори, на яких з одушевленням принято до відома кинену львівськими кругами гадку несення помочі безталанним братам нашим на Придніпрянській Україні і по короткій дискусії до переведення сеї акції в нашому місті як і повіті вибрано Повітовий Комітет з 30 осіб з правом кооптації на випадок потреби дальших членів.

В склад комітету увійшли: о. сов. Громницький Володимир як голова, д-р Калин Іван як заступник голови, д-р Чумак Стефан секретар, а д-р Вітошинський Володимир, д-р Брикович Стефан, Ратич Стефан, Кордибан Василь, Вацик Петро, Демчук Теофіль, Огар Евген, Вацик Михайло, Брикович Петро, Кучерський Стефан, Яримович Михайло, Фалендиш Андрій, Майка Петро, Кучерішка Тадей, Конрад Стефан, Чубатий Діоніз, Кордубова Антоніна, Бриковичева Софія, Гардецька Іванна, Ковальська Олена, Ліговська Ольга, Ратичівна Анна, Майківна Іванна, Решетухівна Маруся, Дельбінха Маруся і Кордубівна Іванна — як члени комітету.

Комітет розвинув живу діяльність. Ідучи по думці ухвали зборів, віднісся до староства в Тернополі о дозвіл на збірки в місті і повіті в днях від 4—15 ц. м. включно, а по одержанню прихильної відповіди, випечатав відповідні листи до збирання датків та відозви з горячим зазивом до нашого громадянства до несення помочі як в грошах так і в натурі голодним братам нашим на Придніпрянщині. Заразом проголошено на сю ціль однодневний національний піст на день 10. червня ц. р.

В самім однак розгарі праці, коли усе приготовано а відозви комітету появилися на мурах міста, тернопільське воєвідство — як сказали в старостві — заінтересувало ся дуже сею акцією, здержало відимовання ліст в старостві, а резолюцією з дати Тернопіль дня 9. червня ц. р. ч. 4.683 пр. заказало збірку з причини, що комітет не оснований на статутах, не може вести ніякої сего рода акції в краю по думці якогось там розпорядку міністерства внутрішних справ.

На особисту інтервенцію голови комітету о. сов. Громницького у воєвідстві дефінітивне порішення сеї справи зістало відложене до часу порозуміння тутешного воєвідства з воєвідством львівським, а остаточно дня 2. липня ц. р. справа покінчилася устним дозволом воєводи на збірку з тим, що рішення на письмі наспіє незабаром на руки голови комітету.

Нерішене становище властей дуже пошкодило раціональному переведенню збірки, але велика актуальність самої справи і зрозуміння її у найширших верствах нашої суспільности перемогли усі трудности так, що зібрано загалом по день 5. липня готівкою 506,287 мп., в натураліях: 31 q 42½ кг збіжа, 32 бохонців хліба, 172 кг бараболь і 44 яєць.

Для памяти подаємо додаткову резолюцію воєвідства, що домагається статута для комітету.

Województwo Tarnopolskie. Wydział prezydjalny. L. 5021/pr. Tarnopol, dnia 22. czerwca 1922. Do Starostwa w Tarnopolu. W uzupełnieniu tutejszego reskryptu z dnia 9. czerwca 1922. L. 4683/pr oznajmia się, że w statucie stowarzyszenia „Komitet pomocy głodującej ludności Rosji“ winien być umieszczony ustęp określający działalność tego stowarzyszenia jako czasową tz, że stowarzyszenie po spełnieniu swego zadania musi być rozwiązane.

Podanie przedłożone sprawozdaniem z d. 6 czerwca 1922 l. 168/pr zwraca się Za Wojewodę: Jaworczykowski.

Цікаве, що воєвідство переміняє назву комітету помочи Голодній Україні на Komitet pomocy głodującej ludności Rosji. Хибаж там не знають, що Росія, а Україна, се не то саме, а може такий страх перед Україною.

В справі збірок на Рідну Школу в Тернопільщині.

В останньому часі жертви на Р. Шк. в нашому повіті не впливають так пильно як в зимових місяцях. І так з 1 міліона і 100 тисяч марок п., які зібрано від грудня м. р. до мая сього року, звиш 900 тисяч вплинуло в грудні і січні, а решта т. є несповна 200 тисяч припадає на инші місяці.

Причиною сього є раз збайдужіння до сеї справи міщанства, а почасти й інтелігенції міста Тернополя, а друге і головнійше те, що село тепер нічого, або майже нічого на ту ціль не дає. Все, що село досі дало на Р. Шк. в нашому повіті, дало тільки одноразово на Різдво як коляду а поза тим не дає майже нічого. Над цим останнім слід би застановитися. Се тільки доказує, що село ще й досі не має постійних організацій, які би безнастанно займалися збиранням жертв, а тільки час від часу, коли зробиться з гори сильнійший натиск, в селі твориться принагідно якийсь комітет, який займеться одноразовою збіркою, а відтак знов перестає істнувати і робота припинюється. Сього ніяк не повинно бути. Провідники цих принагідних комітетів оправдуються тим, що, мовляв, село зубожіло, має тепер всілякі инші драчі і взагалі не хоче нічого складати, і тому вони нічого не збирають. Та се зовсім неслушно, бо правда, що село тепер має всякі инші драчі, але ніяк не правда, щоби воно не хотіло нічого давати.

Так як ми тут в місті вже нераз переконалися, і то так у відношенню до міщан як і до інтелігенції, що успіх збірки виключно залежить від енергії збираючих і кождий щось дасть, коли до нього прийдеться, то так само і загал селян нині знає, що на народні цілі мусить дати. Найліпший доказ розуміння справи і жертвенности дали села в нашому повіті тим, що на коляду на Р. Шк. зложили нараз понад пів міліона марок, не вчисляючи ще й инших жертв на инші цілі, як на фонд „Учітеся“ і „Дар Просвіти“, на які наш повіт в сьому році теж зложив досить значні суми і се все майже без жадної агітації. Се доказує, що нам тепер не так треба широкої масової агітації за складанням жертв, як радше тільки енергії і, скажу, солідности збираючих. Хто як хто, але власне ті, що збирають, повинні собі ясно здати з того справу, що як казав пок. Франко, „на них міліонів стан стоїть“.

Думаю, той, що його громада вибрала, чи призначила, до збіркового комітету, повинен себе уважати як би податковим урядником, і він того обовязку ніколи з себе не повинен скидати. А коли він думає, що він того завдання не буде міг як слід сповнити, то нехай той обовязок передасть другому, але збірковий комітет ніколи не повинен перестати функціонувати, а то й істнувати. Так як у нас безнастанно істнують національні потреби і видатки, — на Рідну Школу, інвалідів, сироти, Просвіту і т. п.,— то так само мусять теж безнастанно функціонувати і збірочні комітети, котрі в тому разі є нашими податковими урядами.

У нас нині радо любиться порівнувати нинішні часи з часами кінця 16. і цілого 17. століття, коли то ми були в подібних невідрадних відносинах, і так само як нині наше національне життя опиралося головно на громадській жертвенности і приватній ініціятиві, тоді наше національне життя подібно як нині, концентрувалося в церкві, церковних брацтвах і брацьких школах, які виключно піддержувалися поодинокими людьми, між якими типічним представником був кн. Конст. Острожський, якого імя між иншим і нам Тернопільцям є добре знане, тому що ми маємо у себе його заведення для старців. Так отже як з одного боку се порівнання є зовсім влучне, так з другого при сьому ми ніяк не повинні забувати, що нинішне наше життя ніяк не може опиратися тільки на одиницях, як тоді так длятого, що ми нині не маємо таких богатих одиниць як тоді як і длятого що вимоги і потреби нинішного часу далеко виходять поза рамці давного часу і давних відносин. Нинішний рух в порівнанню до того з 16. і 17. століття є масовий, — нині ми не можемо вдоволитися якою там одною-двома брацькими школами і друкарнею, — і так само видатки на цей рух мусить на себе переняти ціла маса, весь наш загал. Се буде теж згідно з нинішнім ідеалом демократизму: коли загал хоче мати вплив на хід публичного життя, то він мусить теж перебрати на себе й обовязки, які на нього те публичне життя накладає, і мусить той рух піддержати активно. А під „загалом“ треба розуміти передовсім ті свідомі одиниці, які по всіх наших місцевостях кермують нашим публичним життям, працюючи так по читальнях, кооперативах, як і збірочних комітетах.

Т. Водяний.

Як се назвати?

Перед двома тижнями приїхав до нашого міста бувший латинський парох, а тепер biskup Twardowski, звісний вшехполяк і ворог всего, що українське. Приїзд був інкогніто, так, що не було ніякого публичного привитання, лише польська захоронка Домініканок приймала його у себе. Там були, природна річ, делегати польської народової організації, комісар міста і польський генерал. Не знати, під яким претекстом явився там і д-р Чикалюк, котрий ще до тепер уходить за Українця. Чиж своїми оборонами членів Р. О. W. приналежністю до комітетів в обороні Шлеська, участю в народових балях замало він скомпромітувався? Чи не вистане сему панови, що загал усунув його вже майже з усіх інституцій, а може чекає аж на формальний бойкот?

Р. Г.

Самоволя жандарма.

Після довгого сну головно ізза того, що через цілковите воєнне знищення не можна було найти відповідного приміщення, Читальня „Просвіти“ в Курівцях, пов. Тернопіль, недавно завдяки рухливости кількох ідейних одиниць, таки самих селян, знов прокинулась до життя: господар Осип Богатюк відступив хату, на день 25. червня с. р. скликано заг. збори, вписалося 60 членів і, здавалося, Читальня буде розвиватися якнайкраще. Та темний дух за одним замахом знищив щасливо почате діло таки в самому зародку: польський жандарм з постерунку в Глубічку великім зараз після зборів враз з місцевим війтом Петром Вовком, знаним від давна ревним заушником властьімущих, впав до читальні і коли люде після зборів хотіли остати в читальні, щоби прочитати часописи, читальня, очевидно, мала виразний писемний дозвіл від староства на відбуття Заг. Зборів і віднову діяльности, — відобрав часописи, як казав для цензури, членів розігнав, а властителя дому арештував, кажучи, що дозвіл був тільки на відбуття зборів, а більше нічого. Увязненого вправді на другий день випущено, але сей ніяк тепер не хоче відступити хати на читальню, і читальня тепер знов нечинна.

Не знаючи, чи хто з Курівець або Тернополя дасть знати о тім прикрім надужиттю жандарма старостству, запитуємо отсею дорогою п. старосту Екгардта, котрий так все чваниться безсторонностю супроти Українців, що він на се?!

Т. Т.

співу чужого нерідного, що перший раз бренів над нашими полями...

Я втік назад до хати. На другий день проходжуючись по селі, я вачув, як школярі співали голосно вертаючи із школи: Jeszcze Polska nie zginęła...

— Чому ви це співаєте? Ви-ж Українці.

— Наш пан професор учить щодня співати ту пісню. Нічого иншого не учить. Був у нас другий учитель, але його перенесли десь на Захід.

Цілий день я знову був не веселий.

Через кілька днів мою радість захитала стара бабуся, що прийшла радитись, як увільнити сина від конфінації, иншого дня розбила мої мрії молода жінка своїм плачем за чоловіком, що не може вернутись з Чехії, пізніще не давали мені спокою жандарми своїми запитами, чого я волочуся по селі, навіщо говорю із селянами, чому блуджу по лісах, з якимись підозрілими газетами, книжками?

Прийшла до мене з нарікання ми молоденька панночка, котрій якийсь там властитель фабрики обіцяв дати посаду тільки на випадок, коли вона змінить свій обряд.

. . . . . .

Зневірений, розбитий на душі вертав я до міста, переконавшися, що навіть на вакаціях нема радости тоді, як ціла нація над пропастю.

— Буду шукати щастя і втіхи в боротьбі, а не в спокою, в гаморі, а не в тиші! — роздумував я вертаючи із села.

А в місті стрічаю знову своїх знайомих, що сваряться, як давно, ведуть принціпіяльні дискусії, розводять широку політику. Десятьох людей творить партію, партії розбиваються на групи, фракції, секти. Одні звертають свій зір на схід, другі на захід і витрачують всю енергію на поборювання самих себе, на боротьбу з вітраками, як Дон Кішоти.

А там по селах наносна хвиля підмулює наш організм, розширюється щораз дальше — сміючись із нашої високої політики, з наших спорів, роздору, бездільности і надій на ласку других.

Чмелик.

Присилайте складки на пресовий фонд на кн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —

ТЕЛЕГРАМИ.

Воєнна рада в Греції.

Гановер (ПАТ.) Радіо. „Дейли Мейл" звідомляє з Атен, що в королівській палаті відбулася воєнна рада. Взяли в ній участь король і головнокомандуючий військ в М. Азії. Як зачувати, рішено дня 11. липня проголосити в цілій Греції воєнний стан і мобілізацію молодших річників, щоби одержати дальші 100 тис. вояків і зачати операції проти Туреччини.

Де Валєра.

Ліфилд (ПАТ.) Радіо. Зараз не має ніякої вістки про Де Валєру, котрий пропав від хвилини вибуху воєнних кроків. Деблінське провізоричне правительство не привязує в прінціпі ваги до його спіймання і не вважає його рішаючим чинником у теперішньому положенні. Не є також правдою, начеб Де Валєрі грозила кара смерти.

Страйк в Америці.

Гановер (ПАТ.) Радіо. По донесенням із Шікаго, страйк залізничників починає прибирати занепокоюючі розміри. В Ню Джерзи прийшло до поважних заворушень. В Ілінойс військо обсадило всі важнійші залізничі шляхи. В Місурі змобілізовано нац. гвардію.

Вашінґтон (ПАТ.) Авас. Гардінг звернувся до шахтярів і власників гірничих підприємств із предложенням почати працю і вести її до дня 10. серпня при проміненню платень, які обовязують від 1. квітня. Тимчасом мішана комісія з представників, власників копалень і відборців угілля, радитиме над уложенням нового цінника.

Зміни в правлячих сов. кругах.

Ревель. (ПАТ.) Доносять із Москви, що в правительственних кругах ждуть важних особистих змін. Теперішний комісар просвіти Луначарський має кинути своє становище, а наслідником його мав би бути Троцький.

Переговори Зєд. Держав з Кемалем пашою.

Гановер. (ПАТ.) Радіо. В Царгороді кружляє чутка, що правительство Зєд. Держав мало заявитися за навязанням з Кемалем пашею неофіціяльних переговорів за заключення торговельного договору.

Ратифікація вашінґтонського договору.

Льондон. (ПАТ.) Авас. Палата громад приняла в 3. читанні проєкт закона, який ратифікує вашінґтонський договір.

Революція в Азербейджані.

Гановер. (ПАТ.) Радіо. З Азербейджана доносять про вибух протибольшевицької революції та що відтам прогнано большевицьку валогу.

Запрошення Поанкаре до Льондона.

Льондон. (ПАТ.) Райтер доносить, що з огляду на теперішнє положення в Німеччині анґлійське правительство звернулося до Поанкаре з просьбою прискорити свій приїзд до Льондона на конференцію. По стрічі анґлійського премієра з французьким відбудеться пленарне засідання Найв. Ради.

Поважне положення в Рур.

Гановер. (ПАТ). Радіо. З огляду на поважне положення в окрузі Рури, міністер праці виїздить до Ессен для переговорів з гірниками.

НОВИНКИ.

— **Бандитизм в золочівськім повіті.** В лісах золочівського повіту блукає від довшого часу ватага бандитів у військових одностроях. Дня 2. липня бандити напали на дім Миколи Мікаліцкого й ограбили більшу суму грошей. Заалярмована державна поліція з Нуща заявила, що почувається за слабою боротися з бандитами і відмовила інтервенції. Такі випадки легковаження поліції траплялись там кілька раз. S. P.

— **Друкарська похибка.** В статті „Українська державна ідеольогія", II. в останньому числі „Гром. Вістника" 1-ша колюмна 17 стрічка з долини замість „консервація" має бути: консеквенція.

— **Іспит зрілости в жіночім семинарі** Кружка УПТ. в Коломиї відбувся під проводом шкільного радника Івана Матієва в днях 21., 22., 23. і 24. червня. До іспиту зголосилося учениць 37. Перед іспитом відступила 1 учениця, а 5 учениць одержало поправку з 1 предмету. Свідоцтво зрілости одержали: 1. Вайц Сося, 2. Вельцер Малка, 3. Госкер Леа, 4. Гищук Параскева, 5. Григорців Мелянія. 6. Джурджук Катерина, 7. Дзюбінська Стефанія, 8. Дорожинська Ольга, 9. Залевська Іванна, 10. Зеслер Леа, 11. Мардарович Катерина, 12. Мельничук Анна, 13. Михайлюк Олена, 14. Онуцька Василина, 15. Онуцька Юстина, 16. Прокопович Каміля, 17. Равлюк Анна, 18. Ришка Анастазія, 19. Стасюк Анна, 20. Токарик Марія, 21. Фільварків Валерія, 22. Хомин Марія, 23. Цайхнер Кляра, 24. Цумер Амалія, 25. Шарковська Олена, 26. Шарковська Софія, 27. Шевчик Марія, 28. Шевчик Олена, 29. Шніцер Сара, 30. Штайнер Сара, 31. Юревич Надія. (Підчеркнені з відзн.).

— **Пілсудский хорий.** „Czas" доносить, що начальник польської держави Пілсудскі захорував на недугу нирок.

— **Арештування в Дрогобичи.** З припоручення окружного суду в Самборі арештовано в Дрогобичи інжиніра Якова Ленарда, шефа будівництва, за надужиття в державній фабриці мінеральних оліїв „Польмін", та вмішаних в цю справу Зісмана, власника цегольні, Бол. Тележиньского, Том. Рахвала і Карла Шопена.

— **Про ліярню дзвонів Фельчиньских.** На нотатку ч. 110 „Гром. Вістника" п. з. „Чи то правда, що власники українсько - американської ліярні дзвонів К. Фельчиньскі перейшов на римо-католицьке віроісповідання" одержали ми з кругів наших промисловців ось такі інформації: В Калуши перед війною брати Фельчиньскі, Поляки провадили ліярню дзвонів. Тому, що війна спричинила велику недостачу дзвонів і велике запотребування їх, один з Фельчиньских купив у Перемишлі двоповерхову каменицю і урядив в офіцинах ліярню. Ціна дзвонів виносила тут значно більше, як за дзвони спроваджені з Бялої, Познаня чи Варшави. Ті самі Фельчиньскі заложили в Тернополі українсько-американську ліярню. Тому, що цей промисл приносить великі доходи, то наші промисловці, або люде, що посідають деякий капітал, повинні подумати про заложення дійсно української ліярні, щоби наш гріш не переходив у чужі руки.

— **Перегляд коней в українське свято.** Дня 6/VI. с. р. відбувався військовий перегляд коней в громаді Пархач, — сокальського повіта з Пархача і сусідних сіл. Тому що комісія не вспіла покінчити цього дня всеї роботи, наказала людям особливо з Белзського Сільця припровадити коні ще на другий день, мимо що цього дня (7 липня) випадало врочисте свято Різдво св. Івана Хрестителя. Замітити належить, що цього дня відбувалася храмова відправа получена з посвяченням розширеної церкви в Сільци Белзськім. Без огляду на це польська поліція від рана зганяла селян з кіньми до Пархача. На той самий день визначено також перегляд коней в Кристинополі, одначе він не відбувся, мабуть тому, що кінська комісія була занята в Пархачі. Загалом в тамтих сторонах польські власти зовсім не узглядняють українських свят.

Присилайте жертви на будову памятника ІВАНА ФРАНКА до Краєвого Союза Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вкл. ин. 40.000.

Курс грошей.

Курси заграничних валют. Львівська неофіціяльна біржа нотувала дня 11. липня: американські доляри 5950—5960, одинки і двійки 5.850·—5860, канад. доляри 5.800—5.820, одинки і двійки 5.700—5.720, нім. марки 12·20—12·50, сотки 11·80—12·—, дрібні 11.70—11·90, леї 33—35·, дрібні 30·—33·, чеські корони 140·00—142·00, дрібні 135·00 до 138·00, австрійські тисячки новійшої емісії 650—700, старшої емісії 1800—1850, сотки новійшої емісії 65·00—70·00, стар. емісії 180·00 — 185·00, 50-коронівки 35·00—50·20, 20-коронівки 20—24, 10-коронівки 10—12, 1-ки і 2-ки 0·50—0·60, цар. рублі 5-сотки 265—280, сотки 270—280 25-рубл. 200—220, 10-ки рубл. 1·80—2·—, решта дрібних 0·80—1.—, думські тисячки 25·00—35·00, думські 250-рубл. 2000, до 30·00 карбованці 1·00—1·50, гривни 3·00—6·00, франц. франки 450—480, фунти штер. 18.800—19·000, шв. франки 950—1000

Кождий аматорський гурток повинен передплачувати одинокий театральний журнал:

„ТЕАТРАЛЬНЕ МИСТЕЦТВО",

ЛЬВІВ, ВУЛ. КУРКОВА 10.

Передплата в д 1 випуска до кінця року **1600 Мп.**

„ТЕАТРАЛЬНЕ МИСТЕЦТВО",

місячник театру і сцени,

виходить враз з літературним додатком:

„ТЕАТРАЛЬНА БІБЛІОТЕКА".

Що місяця: 1 випуск журналу (ілюстров.) 54б) і одна книжка (театральна пєса). 1-1

В справі ґімназії з Городенці.

Пишуть нам:

По дволітній перерві справа отворення приватної української ґімназії в Городенці є на найліпшій дорозі. Новий виділ філії У. П. Т. взявся жваво до діла і є повна надія, що з днем 1. вересня ц. р. буде можна приступити до отворення ґімназії. Шкільний будинок в короткім часі військо опорожнить і буде можна забратися до його відреставрування. Висланій депутації куратор прирік дати дозвіл і взагалі справі отворення ґімназії йти на стрічу, фахова управа ґімназії запевнена, учительський збір вже складається, отже є всі дані, що запевнюють ґімназії право прилюдности.

Кружок У. П. Т. рішив отворити перші чотири кляси, однак отворення 2. 3. і 4. кляси буде залежати від кількости зголошених учасників. Длятого конечною є річю, щоби родичі, які хотіли би посилати діти до ґімназії в Городенці, зголосили їх на руки о. Кисілевського до дня 20. ц. м.

Що справа ґімназії в Городенці не є виключно льокального характеру, злишно доводити. Ведення ґімназії в нинішних часах незвичайно тяжке діло. Трудности, які кружок мусить поконати, величезні. Ми свідомі цього і певно їх поконаємо, однак підмога всего українського громадянства конечна. Без матеріяльної помочи цілої суспільности станемо в половині дороги. На ведення ґімназії в нинішних часах треба міліонів і вони мусять бути, якщо маємо стояти в рядах культурних народів. *Е. Д.*

В справі церковних дзвонів.

По страшних знищеннях війни звертнулися в послідних роках священики і громади до стов. „Достава" у Львові о спровадження їм церковних дзвонів.

На жаль ми не могли покищо вволити їх бажанню тому, що в повоєннім часі не стало доброго матеріялу на виливання дзвонів, а через те не могли ми мати запоруки солідного їх виробу.

Стоячи завсіди за тим, щоби давати нашим церквам лиш добрий товар, воліли ми виждати який час і достарчати відтак зовсім певний виріб.

Деякі священики не послухали нашої ради і замовили собі дзвони на власну руку, але зробили дуже прикрий досвід, бо дзвони виготовлені в несолідній фабриці до року стратили голос, або навіть потріскали! Се нехай буде для других пересторогою, що дзвонів не можна де-будь замовляти.

Нині можемо подати до відома Всч. Духовенства і Громад, що стов. наше увійшло в порозуміння з такою фабрикою, яка дає нам повну запоруку доброго і тревалого виробу дзвонів.

Длятого від тепер приймаємо вже замовлення на дзвони і будемо доставляти їх в першорядній якости. 51 1—10

За стоваришення „ДОСТАВА" у Львові (вул. Домініканська 11):

о. Ал. Стефанович о. В. Лициняк

В сих днях появиться накладом Ставропигійського Інститута

„Збірник літурґічних і других церковних пісень на мішаний хор"

уложений нашим звісним композитором Д-ром Ст. Людкевичем.

В склад збірника увійшли всі пісні до Служби Божої, (деякі з них в кількох напівах), церковні пісні воскресні і різдвяні — відтак деякі популярні пісні при нагідні.

З малим виїмком всі мельодії взяті з нашої народньої самолівки, доповнено їх деякими гармонізаціями київських і греських напівів Бортнянського і ин. а навіть кількома церковними творами Вербицького і Іванка, які являються близькими самовілкових.

Метою автора було з одного боку усталити мельодію і упгавильнити її ритмічну будову та вирівнати натолоси тексту і мельодії, з другогож увести відповідну мельодіям гармонізацію по можности легку і приступну всяким церковним хорам, а зов не надто одностайну і монотонну. Таким робом Збірник не лише стане вельми прегожим підручником до науки церковного співу, — ідучи одночасно на зустріч змаганням Всеч. Ординаріятів, які поручають культивовання народних напівів, — але що більше згодом вплине на вироблення і піднесення музичної вдалости нашого народу.

В слід за цим „Збірник церковних пісень" Д-ра Людкевича стане необхідним для кождого, кому не байдужа краса нашої церковної пісні та кому лежить на серці піднести величавість нашого церковного обряду.

Дістати можна в Книгарни Ставропигійського Інститута.

Ціна примірника брош. покищо 1500 Мп. Порто 100 Мп. — По появі накладу буде ціна підвисшена. 49 1—3

ОПОВІСТКИ.

На Українську Дитину зложили п. Стефанія Маґаляс, Львів 1000 Мп. і кличе: п. Юлію Маґаляс, жінку Василя і п. Юлію Маґаляс. жінку Тимка, обі з Винник. Жертви проситься слати до „Дністра" на вкладкову книжочку ч. 11.600. 57 1—1

Вінчання п. Андрія Вовка з п. Катрусею Кохаликівною відбулось 8 червня. Жертвується 2000 Мк. на „Рідну Школу" і 2000 на голодних в Україні. 52 1—1

З Равщини. Кооператива „Волокно" в Гребенім перенесла свій склад товарів текстильних до Рави р. при вул. Варшавській (побіч церкви) і вводить рівночасно торговлю товарів мішаних. Закликується горожан равського повіту до масового приступлення в члени кооперативи. Уділ членський виносить 2000 Мп., вписове 200 Мп. Зголошення і підписання заяв приступлення в члени Кооп. приймає Вп. П. Ст. Котовська в льокали „Віри" кождого дня в год. передполудневих. — Гринь Іванцький, член Управи, О. С. Нечай гол. Надз. Рази.

Дрібні оголошення.

МОЛОДИЙ інтел. мущина бажає в матримон. цілях познакомитися з відповідною дівчиною. Адресувати до Адміністрації для Земського. 59 1—1

ІНСТУКТОР сейчас потрібний до 4 дітий з семинара і нищих кл. ґімназ. Посада сейчас до обняття. Зголошення з поданням услівій до: Володимир Пакуляк, Липівці п. Перемишляни. 53 1—1

ПОКІЙ неумебльований з осібним входом пошукує урядничка. Зголошення до Адміністрації під „Покій“ 2—3

ТОВАРИСТВО Сеянська Бурса ім. Маркіяна Шашкевича в Товмачи має зараз на продаж реальність в середині міста Товмача. Реальність складаєся з половини мешкального дому о просторій соняшній комнаті і просторій соняшній кухні, з окремим входом та з половини економічних дрібних будинків і дуже урожайного города простору 3/4 морґа. Зголошуватися в Спілковій Торговли в Товмачи. Стація залізнича, почта, ґімназія і инші школи в місци. 41 2—2

АДВОКАТ Д-р ГУРКЕВИЧ в Самборі глядить конціпієнта в правом цивільної субституції. 32 2—2

В ТРУСКАВЦИ „Вілля Швайцарка“ біля костела до винайму для Українців від 15. липня 14. комнат гарно умебльованих (без постелі). Зголошення слати під адресою: Ольга Ліщинська, Борислав. 36 2-2

ВІЛЛЯ в Ямній (коло Яремча) зложена з 7 комнат в пречудній околици до винайму від 15 липня на цілий сезон для Українців. Зголошення слати сейчас Стефан Максимович Борислав Silva Plana. 37 2—2

ПОШУКУЮ станції при українській інтелґентній родині для 2 учеників з IV. і I. кл. ґімн. на цілий рік за харчі або готівку. Зголошення з поданням услівій слати до 20. VII. 1922, до Адміністрації під „для священника“. 35 2—4

БУДІВЕЛЬНА парцеля огороджена сіткою обему 510 сяжнів² у Львові на вулиці 5 мінут дороги від трамваю до продажі. Інформацій уділить п. В. Чума, Львів, вул. Руська ч. 20. від 12—2 год. в полудне. 47 2—2

СОЮЗ Українських Інвалідів прийме двох шевців-інвалідів з української війни до своєї шевської робітні, що хотіли би научитися доброго крою. Зголошення з документами до Союза українських інвалідів, Львів, Руська ч. 3. II. XXI 2—3

СОЮЗ Українських Інвалідів у Львові, вул. Руська ч. 3. II. пошукує доброї кухарки—старшої женщини з добрими рекомендаціями. Зголошення між 9—2 год. XXI 2—2

ВАЛЬЦІ і голендер цілком нові продасть зараз „УБУС“, Львів, Осолінських 6. XVI 4—5

НА ПРОДАЖ новий ковальський варстат. Іван Богуш, Белз. 23 2—2

МОТОРИ ропні від 6 до 120 НР. машини, млинське каміння, трансмісії, паси по конкуренційних цінах поручає „ПІЛЬОТ“ Львів, Баторого 4. 13—30

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

АРХІТЕКТ

Віктор Трач

ЛЬВІВ, вул. ТЕАТИНСЬКА ч. 3.

виконує

пляни і коштосписи церков, приходств, читалень, шкіл і всяких мешкальних і господарських будинків.

21 2—3

Досвідчений строїтель фортепянів і пянін дуже совісно і солідно строїть і направляє (навіть цілком понищені) інструменти. Виїзджає на провінцію по замовленням. Має свіжі струни. Ласкаві замовлення до Адміністрації Гр. Вістника під „Строїтель Б.“ 18 2—3

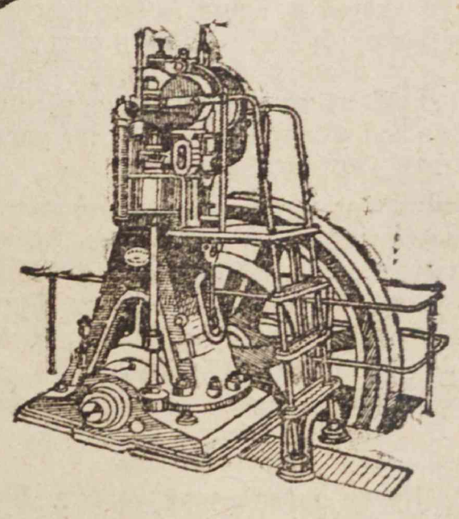

:: Генеральне Заступництво ::

Анґльо-Угорського Банку Т. А.

Машиновий відділ у Львові, вул. Браєрівська 5.

Достарчає **сейчас зі складу комплетні урядження вальцевих млинів** зі всіми складовими частями як: аспіратори, лущаки, циліндри, пляузіхтери, реформи і т. д., правдиві **мотори „Diesl-я“**, системи „SULZER“ :: :: стоячі від 35—1000 HP. :: :: 1—1

На замовлення цілковито уряджує ГОРАЛЬНІ, КРОХМАЛЬНІ, сиропярні, дріжджарні і т. д. в найкоротшім часі.

Глядаю умебльованої комнати. Можу евентуально учити на скрипках або фортепяні. Ласкаві зголошення до Адміністрації під „Музикальний“. 56 1—3

МАШИНИ до ШИТТЯ і складові части поручають **С. ҐРОССКОПФ і СИНИ** ЛЬВІВ, вул. Голуховських 9. XXIII 8—8

ПОЗІР СІЛЬСЬКІ КРАМНИЦІ! Гуртівня ґалянтерії по цінах фабричних продає фірма **Клайнер і Вчес** — ЛЬВІВ, — Фурманська 4. XXIII 7—10

Небувала нагода для Американця! Дешево продам зараз 40 морґів в однім кавалку найліпшого в Галичині наддністрянського чорнозему із засівами, будинками і господарськими знарядами. Ріка, ліси, млини дуже близько, керниця на місці. До повітового міста 8 км. пісарського гостинця, до залізничої стації 2 км. До господарства належить ще окремо до 20 морґів пасовиска (з тім 2 ліса) і каменолому здатного на будову. Віддаль пів км. від обійстя. Можу продати на дві руки по 20 морґів. Зголошення в Адміністрації Гром. Вістника під „Господар“. 19 4—6

Для Повітових Кооперативних Союзів і Кооператив

Шапкарська робітня

Союза Українських Інвалідів

Львів, вул. Руська 3., II. п.

достарчає на замовлення по дуже приступних цінах 1—4 XXI.

Ріжного рода шапки.

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

Повітової Спілки Кредитово-Торговельної

„Руский Народний Дім“

стов. зар. з обмеж. порукою

в ШЕРШЕНІВЦЯХ

відбудуться дня 6. серпня с. р. о год. 5. з полудня в льокали Спілки з слідуючим порядком:

1) Відкриття Зборів,
2) Звіт за минулі роки,
3) Зміна статутів спілки на кооперативу,
4) Вибір членів Управи і членів Надзірної Ради,
5) Внесення і запити членів.

Замкнення рахунків та білянс є виложені в льокали Спілки до перегляду членів

На случай недостачі комплету відбудуться збори з тим самим порядком о годину пізнійше того самого дня без огляду на число присутних.

58 УПРАВА. 1—1

КАРПАТСЬКІ КОСИ!

Спеціяльно роблені, за кожду косу даю ґарантію: може бути 3—4 рази клепана. Коли була би невідповідна, то в кождім часі відміняю своїм коштом. Висилка як перед війною, гуртом і подрібно.

Коси надзвичайної доброти: ніяка фірма в світі не дорівняє карпатським косам до найтвердших гірських трав, псянок, як і до збіжа, хід незвичайно легкий, так, що кождий без напруження сил весело днину збуває і весело як з весілля домів вертає. — Сотки подяк і признань зі всіх сторін, куди вживають мої спеціяльно роблених кіс в оливі гартовані з найдобірнійшої анґлійської стали. Стережіться лиш дешевого і без поруки товару, бо кілька разів дорожче винесе лихий товар, піде здоровля і гроші марно!

ДОВЖИНА КІС:	60	65	70	75	80	85	90 цм.
ЦІНА ЗА ШТУКУ:	1550	1600	1650	1700	1750	1800	1850 мп.

Опуст: на 10 — 1, на 20 — 3, на 50 — 8, на 100 — 20 кіс даром. Кошта всі поводу сам. Бритви найліпші подорожіли: штука 1300 мп., тузин 12.000 мп. На инші товари служу цінами. Ріжні лопати, сапи, різаки, ткацькі бляти і проче що потрібне. На замовлення прислати конче цілу належитість або задаток. Без задатку не висилаю.

1871 5-10 Адрес фірми: **СТЕПАН ДОБУЩАК, в Долині коло Стрия — Галичина.**

ТОМАСЬНУ І СУПЕРФОСФАТ

ваґоново і поодинокими міхами

доставляє

:: Краєвий Союз Господарських Спілок ::

IV. 1—5 **ЛЬВІВ, вул. ЗІМОРОВИЧА ч. 20.**

Жадайте сейчас услівій продажи.

Портрет нововибраного папи римського Пія XI, формату 45×55 цм., артистично виконаний, на білім картоні, осібно в Римі замовлений є до набуття по ціні 500 Мп. в **Українській Гуртівні І. Мацькова, Струтин, Рожнітів, Гал.** 27 3—6

ЗВИЧАЙНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

Спілки Господарсько-Торговельної

„ЗГОДА“

стов. зареєстр. з обмеж. порукою

в ЛЯШКАХ МУРОВАНИХ

відбудуться дня 23. липня с. р. о год. 1. в полудни. в домі Анни Пастух під ч. 82. з отсим порядком дневним:

1) Відкриття Зборів,
2) Виклад про кооперацію п. А. Гаврилка делеґата Краєвого Союза Ревізійного зі Львова і впис нових членів,
3) Звіт з діяльности стоваришення за рр. 1913—1921 і уділення абсолюторії як Управі так і Надзірній Раді,
4) Зміна цілого статута.
5) Вибір 3-х членів Управи і 7-х членів Надзірної Ради,
6) Справа віднови торговельного склепу стоваришення.

Колиб на сих зборах не явилося приписане § 47. статута число членів, то відбудуться о год. 3. по пол. другі Загальні Збори з тим самим порядком нарад і в тім самім домі без огляду на число присутних.

55 ЗА НАДЗІРНУ РАДУ: 1—1

Ілько Квінтюк, Теодор Маршалок.

Урядово уповноважнене до парцеляції одиноке українське

ПАРЦЕЛЯЦІЙНЕ ТОВАРИСТВО

„ЗЕМЛЯ“

стов. зар. з обм. порукою

у ЛЬВОВІ, Ринок 43,

ч. телеф. 533.

переводить парцеляції і приймає вкладки до обороту на 10% і висше після умови. 724 1—?

НИТКИ вс. рода, до шиття і вишивання, гуртом і на дрібно продає дешево і поручає свої від 22 літ ведені робітні суконь і білля.

ЖІНОЧА СПІЛКА ПРОМИСЛОВА „ТРУД“ — ЛЬВІВ, — Ринок ч. 39. XV 0—20

КІНОТЕАТРИ

КОПЕРНИК і МАРУСЕНЬКА

висвітлюють від середи 12. липня 1922 р. родинну драму на 6 дій п. н.

Тайна чотирьох днів

В головній ролі найновійша фільмова звізда ЕВІ ЕВА.

„ЕТЕРНІТ“ Правдивий славний асбестово-цементовий черепок, патенту Людвика ГАЧЕКА, вироблюваний з найліпшого асбесту і цементу, найлекше покриття, одинокий безперечно узнаний за правдиво огнетревалий. — Достава того безконкуренційного артикулу в кождій скількости на Східну Галичину виключно фірмою

XX. 1—12 **Горшовскі і С-ка**

Склади папи, вапна, ґипсу, цементу, ґонтів, дахівок і всіляких инших будівельних матеріялів.

ЛЬВІВ, вул. БУЛЯРДА ч. 3. (бічна вул. Баторого).

Видає і за редакцію відповідає Олекса Кузьма. З друкарні Спілки „Діло“

BIBLIOTEKA UNIWERSYTECKA KUL